

Fries Natuurbrandbeheersingsplan 2025-2029

Samenwerken aan het beheersen én voorkomen van natuurbranden

VEILIGHEIDSREGIO
FRYSLÂN

Voorwoord

Natuurbrandrisico's in Fryslân: Van Vlieland tot het vasteland

Op een warme zomerdag in juli geniet een badgast van de rust aan het Stortemelkstrand op Vlieland. De duinen achter het strand staan er droog en geel bij in de zon, het helmgras ritselt in de warme wind. In de verte ziet hij ineens een rookpluim opstijgen vanuit de duinen. Binnen een paar minuten staat een groot deel van de duinstrook in lichterlaaie, terwijl de wind de vlammen richting de nabijgelegen camping drijft. De zorgeloze stranddag slaat onverwacht om in een levensbedreigende situatie voor de toeristen en inwoners van het eiland.

Dit scenario op Vlieland is exemplarisch voor een groeiend probleem dat heel Fryslân raakt. Klimaatverandering zorgt voor langere droogteperiodes en extremere weersomstandigheden, waardoor het risico op natuurbranden sterk toeneemt. Wat begint als een kleine brand in de duinen, kan zich razendsnel uitbreiden en overslaan naar bewoond gebied, met alle gevolgen van dien voor mens, dier en natuur.

Van eiland tot provincie: een groeiend probleem

Terwijl Vlieland als eiland unieke uitdagingen kent door zijn isolatie en beperkte blusmogelijkheden, is het natuurbrandrisico zeker niet beperkt tot de Waddeneilanden. Verspreid over heel Fryslân liggen kwetsbare natuurgebieden die bij droogte en wind kunnen veranderen in brandhaarden. Denk aan de uitgestrekte heidevelden bij Appelscha, de droge graslanden langs de Friese meren, of de rietbossen in onze veengebieden. Maar door ons alleen te richten op traditionele Natura 2000-gebieden zien we de risico's op branden daarbuiten over het hoofd. Ook in deze andere natuurgebieden moeten we rekening houden met het risico op brand.

De urgentie van samenwerking

De realiteit is helder: natuurbrandbestrijding is geen taak die één partij alleen aankan. De Veiligheidsregio Fryslân heeft veel expertise in brandbestrijding, maar mist vaak de lokale kennis van natuurgebieden. Terreinbeherende organisaties kennen hun gebied als geen ander, maar hebben niet de middelen voor grootschalige repressie. De provincie heeft de beleidsruimte en financiële mogelijkheden, maar is afhankelijk van lokale partners voor uitvoering. Deze versnippering kunnen we ons niet meer veroorloven. Elke zomer zonder goede voorbereiding, is een zomer waarin we het lot van onze natuur en veiligheid aan het toeval overlaten.

Een gebiedsgerichte aanpak als oplossing

De weg vooruit ligt in een integrale, gebiedsgerichte aanpak waarbij provincie, terreinbeherende organisaties en veiligheidsregio's hun krachten bundelen. Dat houdt in: gezamenlijke risicoanalyses, afgestemde preventieve maatregelen en een gecoördineerde blusstrategie bij calamiteiten. Daarnaast is het noodzakelijk te investeren in lokale expertise en materiaal, zodat de eerste cruciale minuten na een brandmelding optimaal benut worden.

Inmiddels hebben wij in Fryslân hier al stappen in gezet. Want uiteindelijk gaat het niet alleen om het redden van natuur: het gaat om het beschermen van de Friese identiteit, waarin natuur en cultuur onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. In en rondom onze mooie natuurgebieden bevinden zich campings, verzorgingshuizen en andere locaties waar zich bij natuurbranden risico's voor slachtoffers kunnen voordoen.

De tijd voor vrijblijvende beleidsnotities is voorbij. Fryslân heeft een daadkrachtige, samenwerkende aanpak nodig – nu we nog de tijd hebben om voor te bereiden in plaats van te reageren.

Michiel Schrier

Voorzitter van het Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing Fryslân

”

‘De tijd voor vrijblijvende
beleidsnotities is voorbij’

Inhoudsopgave

- Voorwoord door Michiel Schrier, voorzitter van het Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing Fryslân	pagina 2
- Inleiding	pagina 5
1. Waarom is het belangrijk om onbeheersbare natuurbrand te voorkomen en de effecten daarvan te verkleinen?	pagina 6
- Interview: Ruth Das, gemeente Terschelling	pagina 8
2. Welke partijen werken samen aan het voorkomen van onbeheersbare natuurbranden?	pagina 10
3. Welke gebieden lopen het hoogste risico op onbeheersbare natuurbranden?	pagina 13
- Interview: Bertwin Bergman, Staatsbosbeheer Vlieland	pagina 16
4. Wat doen we om onbeheersbare natuurbranden te voorkomen?	pagina 18
5. Welke financiële middelen zijn er nodig?	pagina 20
- Interview: Jos van der Kooij, Brandweer Fryslân	pagina 22
6. Planning, uitvoering en overlegmomenten	pagina 25
- Colofon	pagina 27
- Bijlage: Samenvatting 'Samenwerken aan een gebiedsgerichte aanpak: evaluatie 2025'	

Leeswijzer

In dit Fries Natuurbrandbeheersingsplan leest u waarom het beheersen en voorkomen van natuurbranden van groot belang is (hoofdstuk 1), wie hierbij betrokken zijn (hoofdstuk 2), in welke gebieden van Fryslân dit speelt (hoofdstuk 3), welke maatregelen er worden genomen (hoofdstuk 4), en hoe de financiering (hoofdstuk 5) en de planning (hoofdstuk 6) er uit zien.

Inleiding

Fryslân kent prachtige en gevarieerde natuur. In en rond deze Friese natuurgebieden wordt gewoond, gewerkt, gezorgd en gerecreëerd. Maar door klimaatverandering en verdroging neemt de kans op natuurbranden toe. Deze branden worden bovendien steeds heviger, waardoor het risico op onbeheersbare natuurbranden stijgt. Een grote natuurbrand is niet alleen schadelijk voor de flora en fauna, maar kan ook een grote maatschappelijke impact hebben.

In onze provincie werken we al geruime tijd samen om onbeheersbare natuurbranden te voorkomen. Deze samenwerking is vastgelegd en geborgd in het Convenant Natuurbrandbeheersing Fryslân, dat op 22 juni 2023 is ondertekend. Met het tekenen van dit convenant benadrukten de partijen het belang om samen te werken aan het voorkomen en bestrijden van natuurbranden.

Waarom dit plan?

Dit Fries Natuurbrandbeheersingsplan is opgesteld voor meerdere doelgroepen. In de eerste plaats dient het als hulpmiddel voor de partijen die betrokken zijn bij de uitvoering van natuurbrandbeheersing. Het ondersteunt hen in de samenwerking en helpt bij het afleggen van verantwoording over de inzet van mensen en middelen.

Daarnaast fungeert het plan als kader voor het Rijk bij het beschikbaar stellen van financiële middelen. Ook biedt het houvast aan de natuurbeheerders en subsidie-aanvragers. Tot slot informeert het burgers over de Friese aanpak van natuurbranden.

Hoe kwam dit plan tot stand?

Dit plan is opgesteld door een projectteam van medewerkers van de gemeente Opsterland, de Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân, de provincie Fryslân en Staatsbosbeheer.

1. Waarom is het belangrijk om onbeheersbare natuurbrand te voorkomen en de effecten daarvan te verkleinen?

Bij een natuurbrand gaat het niet alleen om bosbranden, maar ook om branden in gras, riet, heide, struiken en velden. De gevolgen van zo'n brand kunnen enorm zijn en schade veroorzaken aan ecologie, infrastructuur, economie en recreatie. Zo leidt een brand in een bos niet alleen tot verlies van bomen, maar ook tot vernietiging van wandelpaden, verblijfplaatsen voor dieren en mogelijk tot onherstelbare aantasting van natuurwaarden. Hoe groter een brand, hoe groter en langduriger de effecten. Een brand klein houden en beheersen is daarom ons streven.

Waarom ontstaan er meer natuurbranden?

Voorals menselijk handelen – bijvoorbeeld onoplettendheid met vuur – maar ook natuurlijke oorzaken, zoals blikseminslag, kunnen een rol spelen bij het ontstaan van een natuurbrand. Voor het ontstaan van een *onbeheersbare* natuurbrand zijn drie factoren van belang: de weersomstandigheden, de hoeveelheid brandstof en de terreinkenmerken. Volgens publicaties van het KNMI zal het aantal zomerse en tropische dagen de komende decennia sterk toenemen. Een direct gevolg hiervan is verdere verdroging van de natuur. Verdroogde natuur is niet alleen gevoeliger voor brand, maar ook voor plagen en ziekten. Het afsterven van bomen leidt tot meer dood hout, wat positief is voor de biodiversiteit maar tegelijk het risico op het ontstaan en verspreiden van natuurbrand kan vergroten. Door de klimaatverandering, met meer neerslag en hogere temperaturen in het voorjaar, en de aanwezigheid van meststoffen in lucht en water maken bomen, struiken en planten meer bladeren aan, wat in de zomer voor extra 'brandstof' zorgt. De natuurbranden kunnen daarmee groter en talrijker worden.

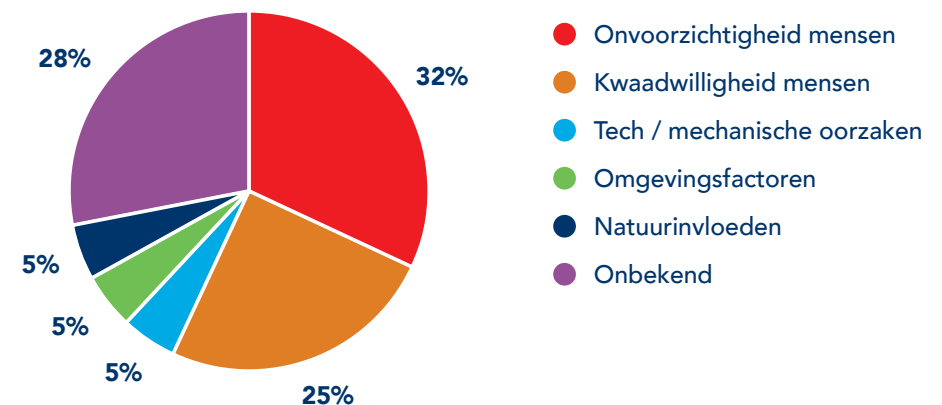
Wat verhoogt of verlaagt het risico op een onbeheersbare brand?

De kans op een natuurbrand, en de mate waarin een brand beheersbaar blijft, wordt voornamelijk bepaald door:

- de locatie en bereikbaarheid van het gebied;
- de vegetatiestructuur en hoeveelheid brandbaar materiaal;
- de mate van droogte;
- de weersomstandigheden, vooral windkracht en windrichting.

Onder ongunstige omstandigheden kan een natuurbrand zich razendsnel ontwikkelen en staat de brandweer voor een onmogelijke bestrijdingsopgave. Daarom zijn preventieve maatregelen, zoals brandgangen, gecontroleerd vegetatiebeheer en waterwinpunten, essentieel. Ze verkleinen niet alleen de kans op brand, maar maken het ook mogelijk om effectiever te blussen als het toch misgaat. Een bijzondere preventieve maatregel is het gecontroleerd afbranden van kleine delen van een natuurgebied. Dat heeft niet alleen een risicoverlagend effect maar kan een positieve rol spelen in het verjongen van ecosystemen.

Oorzaken ontstaan natuurbranden

Bron: IFV/Brandweer Nederland, juni 2021

Doel van de samenwerking

De samenwerking in het Fries Natuurbrandbeheersingsplan heeft twee hoofddambities:

- Het verkleinen van de kans op het ontstaan van onbeheersbare natuurbranden.
- Het beperken van de schade bij natuurbranden, voor mens, natuur en maatschappij.

Het verminderen van de risico's op natuurbrand is noodzakelijk om de kans te verkleinen op een onbeheersbare natuurbrand met negatieve gevolgen voor natuur, woon- en werkklimaat, vitale (mobiliteits)infrastructuur, recreatie, toerisme, defensie en de gezondheid van mensen.

Hoe realiseren we het doel?

Een effectieve aanpak begint met inzicht in de risico's. Daarmee wordt duidelijk welke maatregelen genomen kunnen worden om het risico te verkleinen en welke maatregelen nodig zijn om hulpdiensten in staat te stellen snel en doeltreffend op te treden. Daarom streven we naar een gestructureerde werkwijze waarin risicohoudende stakeholders en risicoregulerende overheidsinstanties gezamenlijk komen tot een doeltreffende aanpak van het natuurbrandrisico.

Door de voortgang te borgen en dilemma's tijdig op het juiste niveau aan te kaarten, ontstaat er een solide aanpak.

Natuurbranden in Nederland

3.667

Tussen 2017 en 2022 werden in Nederland 3.667 natuurbranden geregistreerd, met een jaarlijks gemiddelde van ongeveer 600 branden.¹

314

In 2023 waren er zeker 314 natuurbranden in Nederland, waarvan 191 in de maand juni.²

170

In 2024 rukte de brandweer uit voor 170 natuurbranden.²

5

Assen, Bergen (Limburg), Purmerend, Musselkanaal en Ter Apel: 5 natuurbranden kregen in 2024 een GRIP-status vanwege hun omvang en impact, wat betekent dat meerdere hulpdiensten moesten samenwerken om de branden te beheersen.²

80

In maart 2025 zijn ongeveer 80 natuurbranden gemeld, een forse stijging ten opzichte van de 9 branden in maart 2024.²

Recente natuurbranden in Fryslân en omgeving

De urgentie van een gezamenlijke aanpak blijkt uit recente natuurbranden in de regio, waaronder:

- Wateren (2018)
- Schiermonnikoog (2018)
- Terschelling (2019)
- Vlieland (2019)
- Rolde (2020)

- Sinds 2020 zijn 90 meldingen van natuurbrand geregistreerd, waarvan 16 in de eerste helft van 2025.
- Drie keer een 'grote' of 'zeer grote' natuurbrand: Nijeholtpade (2022), Oranjewoud (2025) en Sexbierum (2025)³

¹ Bron: NOS ² Bron: Nederlands Instituut Publieke Veiligheid

³ Bron: Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân

▲ Wanda Bakker (Staatsbosbeheer), Ruth Das (gemeente Terschelling)
en Jeroen Terpstra (Brandweer)

‘Natuurbrandpreventie begint bij bewustwording’

De gemeente Terschelling was de eerste Friese gemeente die in 2020 startte met de gebiedsgerichte aanpak. Ruth Das is als adviseur openbare orde en veiligheid nauw betrokken bij de pilot. Draagvlak en bewustwording zijn volgens Ruth belangrijke factoren bij het voorkomen van natuurbrand.

Ruim tachtig procent van het eiland Terschelling bestaat uit natuur. De 5000 inwoners weten wat de risico's zijn op natuurbranden, maar elk jaar bezoeken ruim 500.000 toeristen Terschelling. 'De bezoekers van het eiland zijn zich vaak minder bewust van deze risico's,' vertelt Ruth. 'Daarom hebben we van april tot en met oktober een rook- en stookverbod ingesteld.

Dit communiceren we op allerlei verschillende manieren, waaronder op de veerboot en via social media. Onze toezichthouders merken dat toeristen zich steeds beter aan de regels houden. De bewustwording is duidelijk toegenomen.'

Pilot gebiedsgerichte aanpak

In 2020 startten de gemeente, de brandweer en Staatsbosbeheer als eerste in Fryslân met een pilot voor de gebiedsgerichte aanpak voor het voorkomen van natuurbranden. 'Door die gebiedsgerichte aanpak kwam de discussie rond natuurbranden op gang tussen de gemeente, brandweer en Staatsbosbeheer. We bepaalden samen de gebieden met de meeste risico's, gingen schouwen op verschillende locaties en maakten een actieplan.'

Ruth Das

Adviseur openbare orde en veiligheid bij gemeente Terschelling

Samenwerking

Inmiddels werken de drie organisaties alweer vijf jaar samen aan het project. 'We kennen onze taken en verantwoordelijkheden, hebben korte communicatielijnen en bespreken jaarlijks de voortgang. De samenwerking is prettig en dat komt naar mijn idee vooral omdat we open en eerlijk naar elkaar zijn. Staatsbosbeheer wil natuurlijk zoveel mogelijk laten groeien en bloeien en de brandweer wil snel ter plaatse kunnen zijn in het natuurgebied. Door vooraf de verschillende verwachtingen en scenario's te bespreken, maak je afspraken waar draagvlak voor is.'

Maatregelen

De afgelopen vijf jaar heeft de pilotgroep diverse maatregelen genomen. 'Uit ons onderzoek kwam naar voren dat er te weinig bluswater in onze natuurgebieden was. Daarom hebben we zes putten aangelegd. Daarnaast hebben we het rook- en stookverbod ingesteld en snoeiplannen gemaakt. We zijn nu nog extra scherp aan het kijken of we de indeling van risicogebieden en de stoplijnen nog verder kunnen verbeteren.'

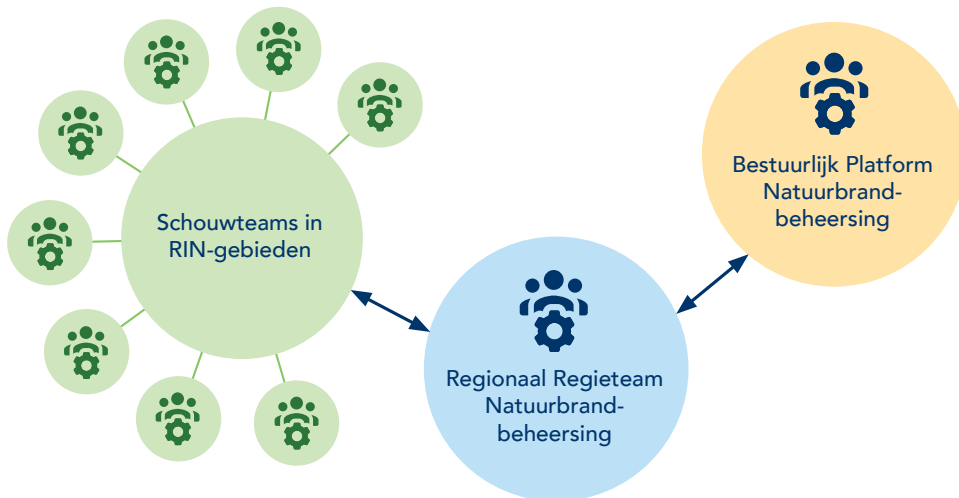
De pilotgroep is ook in gesprek gegaan met ondernemers die in of dicht bij natuurgebieden hun bedrijf hebben. 'We hebben de ondernemers uitgenodigd voor een grote natuurbrandoefening, zodat ze inzicht kregen in de risico's, wat ze zelf kunnen doen om een natuurbrand te voorkomen en hoe ze moeten handelen als er toch een natuurbrand ontstaat. Dit zorgt ook weer voor bewustwording. En dat is een belangrijke factor bij het voorkomen van natuurbranden.'

2. Welke partijen werken samen aan het voorkomen van onbeheersbare natuurbranden?

Natuurbranden trekken zich niets aan van provincie- of landsgrenzen. Een gezamenlijke integrale aanpak op provinciaal en landelijk niveau is daarom essentieel om de kans op onbeheersbare natuurbranden te verkleinen en de effecten ervan te beperken.

In het Convenant Natuurbrandbeheersing Fryslân is afgesproken dat de partijen op onderstaande drie niveaus samenwerken.

- A. Schouwteams per RIN-gebied (Risico Index Natuurbrand)
- B. Regionaal Regieteam Natuurbrandbeheersing: alle partijen werken hierin samen
- C. Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing: alle partijen werken hierin samen

A. Schouwteams per RIN-gebied

De provincie, Veiligheidsregio Fryslân, natuurterreineigenaren en Friese convenantgemeenten werken samen in een gebiedsgerichte aanpak. Deze aanpak focust zich op dertien RIN-gebieden in onze provincie (zie pagina 13). RIN staat voor Risico Index Natuurbrand. Deze index geeft inzicht in de risico's van brand in een specifiek gebied, en in de kans dat eenmaal ontstane natuurbrand zich ontwikkelt tot een onbeheersbare natuurbrand.

Per RIN-gebied is er een uitvoerend schouwteam samengesteld door de gemeente en/of de Veiligheidsregio Fryslân. De deelnemers zijn in ieder geval de volgende partijen:

- Brandweer
- Gemeente(n)
- Eigenaren en beheerders van natuurterreinen
- Provincie Fryslân

Het schouwteam kan worden uitgebreid met voor dat gebied noodzakelijke experts van Vitens, Wetterskip Fryslân, Defensie, Recron, nutsbedrijven, ProRail of Rijkswaterstaat.

Daarbij betrekken we ook andere partijen, zoals recreatieondernemers, zorginstellingen en agrariërs.

B. Regionaal Regieteam Natuurbrandbeheersing

Het Regionaal Regieteam vormt de verbinding tussen de schouwteams en het bestuur. Het regieteam verzamelt de informatie uit de schouwteams over alle natuurgebieden in Fryslân, met als prioriteit de dertien RIN-gebieden. Deze informatie wordt door het regieteam verrijkt met relevante toetsing aan het regionale en landelijke beleid, en verwerkt in rapportages, beleidsadviezen en voorstellen voor het bestuur. Het regieteam koppelt de beleidskeuzes terug richting de schouwteams.

Het Regionaal Regieteam bestaat uit de volgende partijen:

- Provincie (beleidsmedewerker natuur, voorzitter)
- Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân (adviseur natuurbrand, secretaris)
- Vertegenwoordigers namens de gemeenten (minimaal twee vertegenwoordigers via het AOV-overleg)
- Vertegenwoordigers van natuurbeheerorganisaties en particuliere terreineigenaren

C. Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing

De bestuurlijke regie is belegd bij het Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing. Het platform wordt door het Regionaal Regieteam geïnformeerd over de voortgang van de aanpak per RIN-gebied en maakt indien nodig een bestuurlijke keuze tussen de verschillende en mogelijk strijdige belangen. Ook stemmen de bestuurders in het platform de inzet van mensen en middelen met elkaar af.

De partijen verlenen geen mandaat aan het Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing: de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid en de beleidskeuzes blijven bij de individuele partijen.

Het platform bestaat uit de volgende partijen:

- Gemeente van een van de Waddeneilanden (burgemeester, voorzitter)
- Friese gemeente 'van de vaste wal' (burgemeester)
- Provincie Fryslân (gedeputeerde natuur)
- Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân (directeur Brandweer/regionaal commandant)
- Terreinbeherende organisaties (directeur/bestuurder namens alle terreinbeheerders)
- Voorzitter van het Regionaal Regieteam (secretaris)

Landelijke wet- en regelgeving over natuurbrandbeheersing

Het ministerie van LNVN werkt, samen met de organisaties die betrokken zijn bij de natuurbrandbeheersing, de juridische borging uit van de verantwoordelijkheden en samenwerking op het gebied van natuurbrandbeheersing. De Rijksoverheid, provincies, gemeenten, veiligheidsregio's en terreinbeherende organisaties hebben op grond van de Omgevingswet een verantwoordelijkheid om bij te dragen aan het voorkomen en beperken van natuurbranden. Dat staat in artikel 1.6 waarin de specifieke zorgplicht op de fysieke leefomgeving is geregeld.

In de twee bestaande Algemene Maatregelen van Bestuur die onder de Omgevingswet vallen, het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), zal voor elke schakel van de veiligheidsketen per organisatie meer specifiek vastgelegd worden welke rol, taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en instrumenten zij heeft.

Naar verwachting wordt de landelijke regelgeving in het eerste kwartaal van 2026 door het ministerie van LNVN ter toetsing aangeboden aan de Raad van State. Bij een positief advies kan vaststelling door het Parlement later in 2026 worden ingepland.

Provincie Fryslân werkt mee aan het opstellen van de wetsteksten, waarmee wordt geborgd dat er geen strijdigheden optreden met het Convenant Natuurbrandbeheersing Fryslân en het Fries Natuurbrandbeheersingsplan.

Rol en taken van de provincie in de (nog vast te stellen) landelijke regelgeving*

De provincie wordt verantwoordelijk voor:

- de afstemming tussen verschillende provinciale afdelingen en organisaties die relevant zijn voor natuurbrandbeheersing;
- het houden van toezicht op de samenwerking van gemeenten en gebiedspartners bij het opstellen en uitvoeren van gebiedsplannen;
- de voortgangsmonitoring van het opstellen en uitvoeren van gebiedsplannen door gemeenten en gebiedspartners;
- het aanspreken van gemeenten bij ontbrekende voortgang bij het opstellen en uitvoeren van gebiedsplannen;
- het bespreken van belemmeringen in de samenwerking tussen gemeenten en gebiedspartners.

* De taken en bevoegdheden van de provincie, evenals die van de andere ketenpartners, zijn op het moment van schrijven van dit plan nog in ontwikkeling. Landelijk vindt hierover de komende tijd veel overleg plaats. Om die reden is de onderstaande opsomming uitdrukkelijk onder voorbehoud en kan deze nog worden aangepast.

Daarnaast vallen onderstaande taken ook onder de verantwoordelijkheid van de provincie:

- het vaststellen van één provinciaal natuurbrand-beheersingsplan, in lijn met landelijke doelen;
- het bepalen voor welke aandachtsgebieden gebiedsplannen natuurbrandbeheersing nodig zijn;
- het opstellen van een gebiedsplan natuurbrand-beheersing door de betrokken provincies, indien een aandachtsgebied de provinciegrenzen overstijgt.

Interprovinciale samenwerking

Door de toename van natuurbranden is samenwerking en kennisuitwisseling tussen provincies in Nederland van groot belang. Vooral in dit pioniersstadium blijkt dat provincies nog veel van elkaar kunnen leren en dat er nog geen uniforme aanpak bestaat voor de coördinatie van natuurbrandbeheersing.

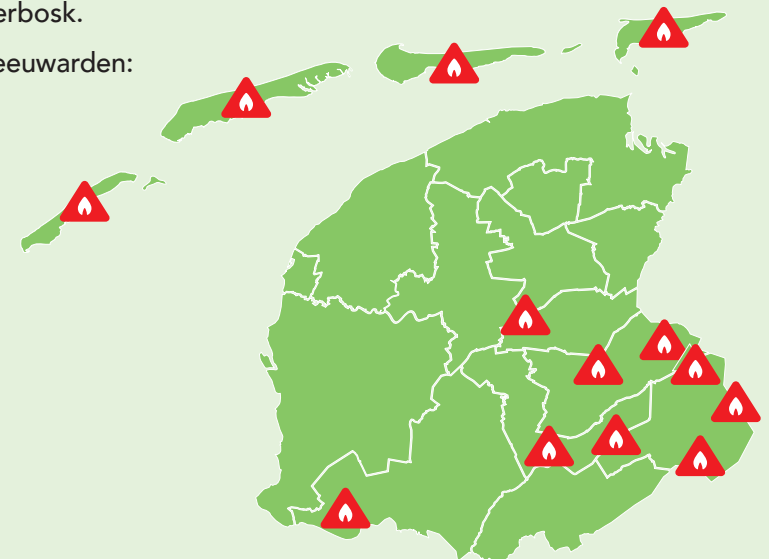
Om deze reden is er in 2024 een interprovinciale werkgroep opgezet die regelmatig bijeenkomt en de landelijke trends over natuurbrandenbeheersing bespreekt. Tevens wordt er vanuit dit overlegorgaan input geleverd aan de landelijk te ontwikkelen instrumenten, zoals de juridische borging in wet- en regelgeving, een landelijke subsidieregeling en een landelijk expertisecentrum.

3. Welke gebieden lopen het hoogste risico op onbeheersbare natuurbranden?

Bij de eerder omschreven gebiedsgerichte aanpak brengen Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân, de gemeenten, provincie en verschillende eigenaren in het gebied de brandveiligheidsrisico's van natuurgebieden in kaart. Op basis hiervan worden in overleg maatregelen genomen om deze risico's te beperken.

De gebieden en gemeenten zijn:

1. De Waddeneilanden Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog.
2. Ooststellingwerf: Drents-Friese Wold, Fochteloërveen, Haulerbos en Blauwe Bos.
3. Opsterland: Beetsterzwaag en omgeving, Lippenhuisterheide, Duurswouderheide tot en met de Bakkeveense Duinen.
4. Heerenveen: Oranjewoud, Katlijkerheide, Kiekenberg tot en met Dellebuursterheide en omgeving.
5. De Fryske Marren: Gaasterlân en omgeving, waaronder het Rysterbosk.
6. Smallingerland en Leeuwarden: De Alde Feanen.

Risico-inventarisatie

Op basis van de Risico Index Natuurbranden (RIN) ligt de focus op dertien RIN-gebieden in onze provincie. Deze RIN-gebieden zijn gebieden van meer dan vijfhonderd hectare met aaneengesloten bossen, heide-, veen- en rietvelden en/of duinen. De RIN-gebieden hebben geen grotere kans op natuurbrand, maar zijn risicovol als het gaat om onbeheersbare natuurbrand.

Hoe werkt de gebiedsgerichte aanpak?

Bij een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) stellen we met het schouwteam voor elk RIN-gebied een gebiedsplan op. In dit plan staat welke risico-beheersmaatregelen worden getroffen voor een periode van vier jaar. Elk jaar wordt per RIN-gebied de voortgang van de maatregelen besproken. Na vier jaar vindt een uitgebreidere evaluatie plaats. Er wordt dan onderzocht of de maatregelen zijn uitgevoerd zoals afgesproken en of er aanvullende maatregelen nodig zijn. De evaluatie kan aanleiding zijn tot herziening van de gebiedsgerichte aanpak en/of het convenant.

Eind 2024/begin 2025 is voor twee van deze RIN-gebieden de cyclus van de GGA volledig afgerond en werd een nieuwe cyclus opgestart. Het Bestuurlijk Platform Natuurbrandbeheersing gaf het Regieteam de opdracht om de GGA te evalueren. De samenvatting is opgenomen in de bijlage 1.

Met de RIN zijn een aantal parameters gemeten, zoals type begroeiing, aanwezigheid van dagrecreanten, aanwezigheid van bluswater, ontvluchting-routes en de kwaliteit en kwantiteit van de ontsluiting. De uitkomst wordt weergegeven in een kleurenscore per gebied, die inzicht geeft in het risiconiveau. De kans op het ontstaan van brand is in de RIN, conform de landelijke methodiek, buiten beschouwing gelaten.

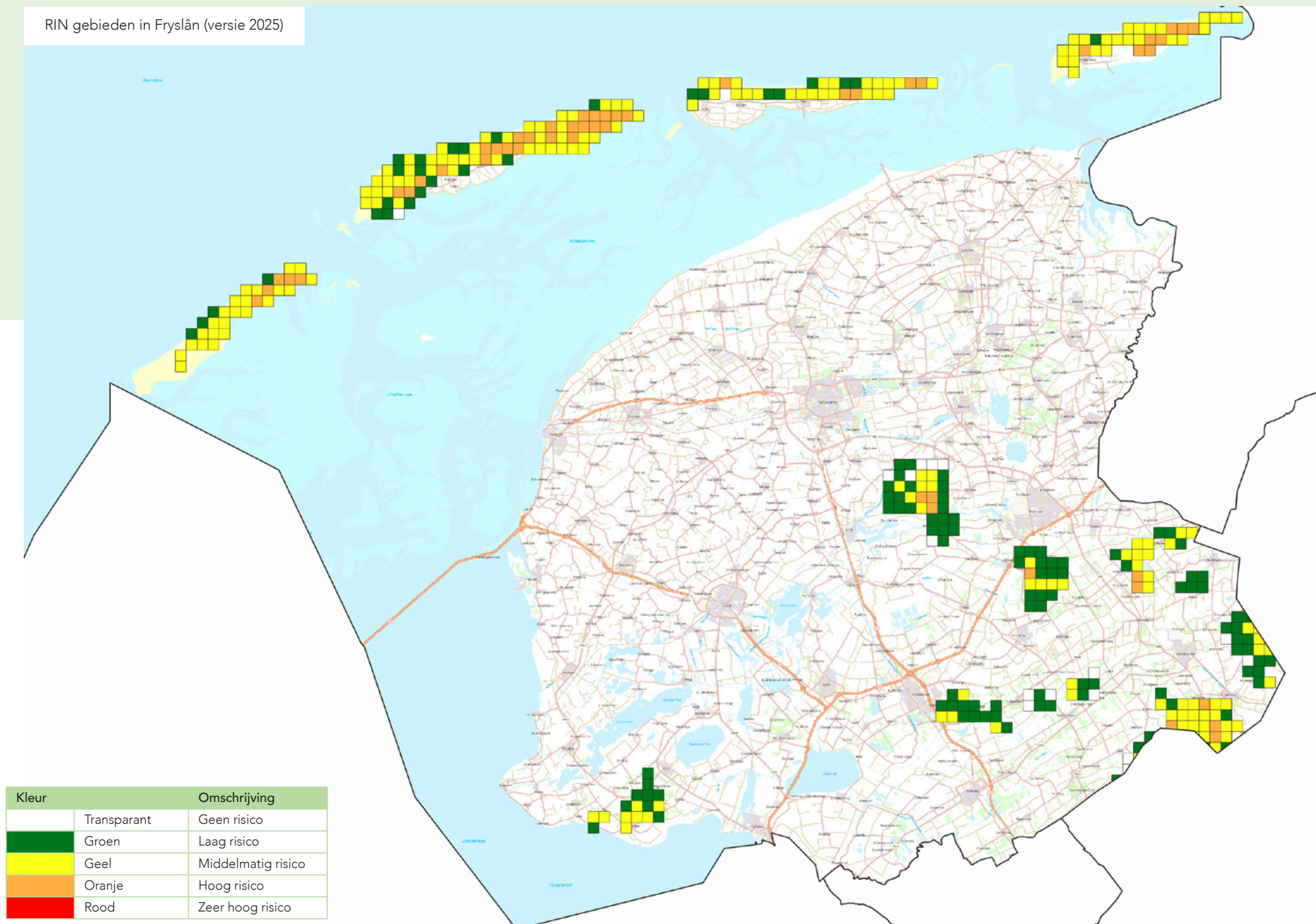
De evaluatie leverde onder andere de volgende bevindingen op:

- De lijnen tussen samenwerkende partijen zijn kort; de samenwerking wordt als collegiaal ervaren.
- Verschillen in perspectief ('groen' versus 'rood') leiden tot waardevolle inzichten.
- Fysieke schouwen en gezamenlijke oefeningen zijn zeer effectief. 'Met de voeten in de modder' ontstaat het beste beeld van wat nodig en haalbaar is.

Natuur buiten deze risicogebieden

Ook buiten de RIN-gebieden kunnen natuurbranden ontstaan, zoals in bermen of kleinere natuurgebieden binnen het [natuurnetwerk](#). De kans op *onbeheersbare* brand is daar kleiner.

Indien er aanleiding toe is, kunnen in deze gebieden preventieve maatregelen worden genomen op basis van de werkwijze zoals die in het convenant en dit Natuurbrandbeheersingsplan is vastgelegd.

▲ Bertwin Bergman op de plek op Oost-Vlieland waar in juli 2025 een natuurbrand uitbrak die door de brandweer snel werd geblust.

‘Samen verkleinen we de risico’s van natuurbranden’

Bertwin werkt sinds 2017 op Vlieland als boswachter. Daarnaast is hij vrijwilliger bij de brandweer op het eiland. Een goede voorbereiding is volgens Bertwin een belangrijke factor bij het voorkomen van onbeheersbare natuurbranden.

In 2019 kreeg Bertwin voor het eerst te maken met een grotere natuurbrand. Er was bij een oefening van Defensie een brand ontstaan op het militaire oefenterrein Vliehors Range. ‘Na de melding reden we met een brandweerauto naar het militaire terrein,’ vertelt Bertwin. ‘Het vuur sloeg razendsnel om zich heen. Dat was voor het eerst dat ik zag hoe snel een natuurbrand zich kan verspreiden.’ Daarna maakte hij nog meerdere natuurbranden mee op Vlieland, maar die werden altijd snel geblust dus de gevolgen bleven beperkt.

Maatregelen

Staatsbosbeheer werkt samen met de brandweer aan het voorkomen van natuurbranden. ‘We hebben een aantal jaar geleden een inventarisatie gemaakt van de risicogebieden op het eiland. We deelden het eiland op in compartimenten met stoplijnen die op een natuurlijke manier al in het landschap aanwezig zijn. We maakten tevens een plan om deze compartimentsgrenzen te voorzien van een brandput. Vervolgens onderzochten we waar de zogenaamde fueltraps zijn: dat zijn plekken waar het vuur van de grond omhoog kan kruipen de boom in, waardoor je kroonvuur krijgt.

Bertwin Bergman

Boswachter Staatsbosbeheer Vlieland

En kroonvuur is moeilijk te bestrijden en levert een onoverzichtelijke en gevaarlijke situatie op. Door op bepaalde plekken lage begroeiing weg te halen, kun je de risico’s verminderen. Een andere maatregel was het verwijderen van naaldbomen, onder andere rond de installatie waar gas en elektriciteit Vlieland binnenkomen. Dit deden we om risico’s op brandoverslag te verkleinen. Niet alle risico’s zijn uit te sluiten, maar we kunnen ze wél zoveel mogelijk beperken.’

Afwegingen

In het overleg tussen Staatsbosbeheer, de brandweer en Veiligheidsregio Fryslân worden diverse keuzes tegen elkaar afgewogen. ‘Een brandweerauto die door een natuurlandschap rijdt laat een soort “litteken” achter dat nog jarenlang zichtbaar blijft. Soms is het daarom minder ingrijpend om een stuk natuur te laten afbranden, omdat de natuur zich vaak relatief snel herstelt. Maar als het om natuur dicht bij bewoond gebied gaat, wil je natuurlijk geen enkel risico nemen. Dit soort afwegingen maken we samen per situatie.’

Vorbereiding

Waar het op de vaste wal mogelijk is om snel bluswagens uit andere dorpen en steden naar een brand te sturen, zijn ze op het eiland op zichzelf aangewezen. ‘In minder dan een kwartier blussen is de watertank van een brandweerwagen leeg. En het duurt uren voordat er extra brandweerwagens vanaf de wal hier zijn. Daarom hebben zowel de gemeente als Staatsbosbeheer een watertank aangeschaft. Bij een brand in een gebied waar geen waterkraan of waterpoel is, zetten we deze tanks in. Daarnaast beschikken we over vuurwapens: speciale stokken waarmee we het vuur “uitvegen” en voorkomen dat het vuur zich verder verspreidt. Een of twee keer per jaar oefenen we volgens het protocol rond natuurbranden. Al deze maatregelen hebben geleid tot een professionelere aanpak.’

4. Wat doen we om onbeheersbare natuurbranden te voorkomen?

Om onbeheersbare natuurbranden te voorkomen is samenwerking cruciaal. In de risicogebieden werken we met alle betrokken partijen samen aan het beperken van mogelijke gevaren. We maken belangen inzichtelijk, inventariseren gevaren en stellen gezamenlijk vast welke verantwoordelijkheden iedere partij draagt om risico's te verkleinen.

Welke maatregelen worden er genomen?

We nemen allerlei maatregelen om te voorkomen dat een natuurbrand onbeheersbaar wordt. Er zijn drie soorten maatregelen te onderscheiden:

- preventieve maatregelen, waarmee we voorkomen dat er natuurbrand ontstaat;
- maatregelen om de kans op brand of de gevolgen ervan te beperken; zoals het aanleggen van brandgangen en stoplijnen;
- maatregelen om de brandbestrijding te ondersteunen.

Bij preventieve maatregelen speelt de inrichting van natuur en landschap een sleutelrol. Voorbeelden van deze maatregelen zijn:

- aanleg van bluswaterputten
- verloofing: vervangen van brandbare naaldbomen door loofbomen
- compartimentering van het natuurgebied met loofhoutsingels of natuurcorridors (stoplijnen)
- verbetering van ontsluiting en bereikbaarheid voor de brandweer

Verder kijken we in onderling overleg in hoeverre effectieve brandbestrijding mogelijk is, en leggen we de specifieke risico's van een gebied vast. We vergroten de gebiedskennis van de brandweer, zodat ze bij een daadwerkelijke inzet goed, veilig en effectief kan optreden.

We betrekken het publiek bij het voorkomen van natuurbrand.

Door het aanleggen van brandgangen en stoplijnen verminderen we de kans dat het vuur zich verder verspreidt.

Het aanleggen van bluswatervoorziening zorgt ervoor dat de brandweer sneller en langer kan blussen.

Communicatie

Communicatie is een essentieel onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak. Bij de start van elk schouwteam én bij de uitvoering van maatregelen wordt in overleg met communicatieadviseurs van de betrokken convenantpartijen een communicatieaanpak afgestemd.

Tevens is het belangrijk om bezoekers van natuurgebieden te informeren over wat zij kunnen doen om natuurbrand te voorkomen en daarmee bij te dragen aan de bewustwording van de risico's en mogelijke gevolgen van een natuurbrand. Op www.fryslanveilig.nl kunnen Friese inwoners lezen hoe zij natuurbranden kunnen voorkomen. Daarnaast zijn verschillende partijen die het convenant hebben ondertekend al bezig om campagnes en communicatiemiddelen te ontwikkelen.

Landelijke campagne 'Voorkomen van vuur is jouw natuur'

In het voorjaar van 2025 is de landelijke campagne 'Voorkomen van vuur is jouw natuur' van start gegaan. Voor deze campagne is een landelijke toolkit ontwikkeld met onder andere folders, posters, content voor sociale media en artikelen. De materialen zijn vooral gericht op bewoners van natuurgebieden, recreanten, dagjesmensen en recreatieondernemers. Al het materiaal kan worden aangepast met het logo van de eigen veiligheidsregio en/of convenantpartners. In onze provincie sluiten we aan op deze campagne.

5. Welke financiële middelen zijn er nodig?

Voor de uitvoering, ondersteuning en facilitering van de gebiedsgerichte aanpak van natuurbrandbeheersing zijn structurele financiële middelen én inzet van mensen noodzakelijk. Zowel reguliere budgetten als aanvullende rijksmiddelen worden ingezet om maatregelen uit te voeren, samenwerking te faciliteren en kennis op te bouwen.

Reguliere kosten

De kosten voor maatregelen binnen de gebiedsgerichte aanpak worden in beginsel gedragen door de partijen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering. Het gaat hierbij om middelen en personele inzet die regulier beschikbaar zijn voor het uitvoeren van beheersmaatregelen gericht op natuurbrandpreventie en -bestrijding.

Extra middelen vanuit LVVN

Via de Voorjaarsnota 2024 heeft het LVVN aangekondigd 70 miljoen euro beschikbaar te stellen voor natuurbrandpreventie en -mitigatie in de periode 2024 tot en met 2029 (Voorjaarsnota, bijlage 4, bladzijde 188). Zowel de Eerste als de Tweede Kamer hebben hiermee ingestemd. Het LVVN-budget voor natuurbrandpreventie en -mitigatie is op 2 juli 2024 officieel beschikbaar gesteld.

Dit budget is bestemd voor:

- De oprichting en instandhouding van het beoogde nationale expertisecentrum voor natuurbrandbeheersing.
- Financiële ondersteuning van provincies bij het opstellen van een integraal natuurbrandbeheersingsplan en het vervullen van hun beoogde regisseursrol.
- Financiële ondersteuning van natuurbeheerders bij het treffen van beheer- en inrichtingsmaatregelen voor natuurbrandpreventie en -mitigatie.

Wat betekent dat voor Fryslân?

Elke organisatie die het convenant heeft ondertekend, draagt zelf de kosten voor haar reguliere taken en verantwoordelijkheden. Vanuit rijksmiddelen is in 2024 een bedrag van € 62.500 inclusief btw beschikbaar gesteld aan de provincie Fryslân voor de coördinatie en de extra kosten voor de uitvoering van de geplande maatregelen. Volgens de huidige rijksbegroting komt daar in de jaren 2025 tot en met 2029 jaarlijks € 300.000 bij. Het totaal direct beschikbare budget voor de provincie Fryslân bedraagt daarmee € 1.562.500 over een periode van vijf jaar.

Daarnaast is er een landelijke subsidieregeling in ontwikkeling met een omvang van 29 miljoen euro (tot en met 2029). Terreineigenaren (TBO's, particulieren, bedrijven en gemeenten) kunnen een aanvraag indienen voor een bijdrage aan natuurgerichte maatregelen. Deze maatregelen betreffen eenmalige ingrepen. De landelijke subsidieregeling wordt naar verwachting in 2026 opengesteld.

Naast geld voor incidentele maatregelen is er ook financiering nodig voor structureel groenbeheer. De provincies, LVVN, het IPO en BIJ12 onderzoeken of deze structurele meerkosten via de SNL-subsidie kunnen worden geborgd. Dit valt buiten de scope van het Friese Natuurbrandbeheersingsplan en buiten de directe invloedssfeer van het Bestuurlijk Platform, maar vormt wel een belangrijke randvoorwaarde voor toekomstig beheer.

Aan provincie Fryslân overgemaakte middelen

De aan de provincie Fryslân overgemaakte middelen zullen worden besteed aan de hiernaast getoonde uitgavenposten, gericht op samenwerking, kennisvergroting, netwerkversterking, training en monitoring. De middelen zijn bedoeld voor veldbezoeken in het kader van de maatregelenmatrix, communicatie en inzet voor specifieke planvorming en uitvoering. Reguliere werkzaamheden, zoals uren voor beleidsadviesing, komen niet voor vergoeding in aanmerking.

De eerste prioriteit voor het besteden van het *provinciale* budget ligt bij de gebiedsgerichte aanpak: het coördineren van deze aanpak en het laten uitvoeren van de maatregelen uit de bijbehorende maatregelenmatrixen. De *landelijke* subsidie is primair bedoeld als bijdrage aan de uitvoering van maatregelen door derden (TBO's, gemeenten, particulieren). Indien nodig kan ook het provinciale budget hiervoor worden ingezet, met name wanneer noodzakelijk geachte maatregelen niet voor de landelijke subsidie in aanmerking komen of wanneer de landelijke subsidie ontoereikend blijkt te zijn.

Extra maatregelen

Voor de extra maatregelen kunnen gemeenten, natuurbeheerders, recreatie-ondernemers en andere betrokken stakeholders naar verwachting vanaf 2026 rijkssubsidie aanvragen.* Daarnaast vragen de regievoering, ondersteuning en facilitering van de gecoördineerde gebiedsgerichte aanpak ook de nodige inzet van uren door gemeenten, Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân, natuurbeherende organisaties en de provincie Fryslân. Deze kosten worden tot en met 2029 gefinancierd vanuit het door het LVVN beschikbaar gestelde provinciale budget.

Uitgavenposten

Coördinatie provinciebreed (uren)
Uitvoering gebiedsgerichte aanpak (uren)
Advies interne deskundigen (uren boven op reguliere taak)
Communicatiemiddelen
Vergaderkosten, reiskosten, hosting digitale samenwerkingsomgeving
Inzet voor urgente concrete maatregelen waar (nog) geen subsidie voor is vastgesteld
Inzet voor concrete maatregelen op provinciale eigendommen, zoals bermen en oevers van (vaar)wegen

De betrokken partijen leveren expertise en ondersteunen Veiligheidsregio Fryslân/Brandweer Fryslân bij de uitvoering van de RIN, binnen het kader van de gemeentelijke en provinciale verantwoordelijkheid. Op basis hiervan wordt de Atlas Leefomgeving (risicokaart.nl) geactualiseerd en aangevuld. Dit kan onder andere door het beschikbaar stellen van bovenlokale capaciteit, zoals een ecooloog, landschapsadviseur, communicatieadviseur en/of GIS-analist.

Daarnaast zijn bepaalde faciliteiten noodzakelijk, zoals digitale toegang tot GIS-informatie (vegetatiekaarten, satellietdata en andere relevante gegevens) voor de risicogerichte advisering binnen de gebiedsgerichte aanpak.

* De subsidieregeling was bij het vaststellen van dit plan nog niet gereed en ook de datum van openstelling was nog niet bekend.

▲ Jos van der Kooij in Beetsterzwaag, bij een aanrijroute voor de brandweer.

‘Tijdens een schouw ontdek je samen waar de risico’s voor natuurbrand liggen’

Jos van der Kooij is namens Brandweer Fryslân nauw betrokken bij de planontwikkeling en uitvoering van maatregelen om natuurbranden te voorkomen. Samenwerking is volgens Jos cruciaal bij het voorkomen van onbeheersbare natuurbranden.

Het aantal natuurbranden is de afgelopen jaren gestegen. ‘Dit heeft onder andere te maken met het feit dat we vaker drogere periodes hebben,’ vertelt Jos. ‘Deze droge periodes worden afgewisseld door natte periodes. In die natte periodes groeit de natuur snel, en dat zorgt in de droge periodes weer voor extra brandbaar materiaal.’

Overleggen met betrokken partijen

Voor gebouwen zijn brandweervoorschriften in de wetgeving opgenomen, maar voor natuur is dat niet het geval. ‘Nederland is dichtbevolkt, dus er is vaak een dorp, camping of zorginstelling vlak bij een natuurgebied. Daarom zijn we in 2020 gestart met de zogenoemde gebiedsgerichte aanpak. Na een risico-inventarisatie bleken er dertien gebieden te zijn met een hoog risico op onbeheersbare natuurbranden. In die gebieden overleggen we met de betrokken partijen. Dat kan een natuurorganisatie zijn, zoals Staatsbosbeheer, maar ook een gemeente, particuliere grondeigenaar of de directie van een zorginstelling.’

Jos van der Kooij

Specialist planvorming Brandweer Fryslân

Inleven in elkaars belangen

Volgens Jos is het cruciaal om je in de belangen van alle verschillende partijen te kunnen inleven. ‘Alleen door samen te werken, kun je de kans op onbeheersbare natuurbranden verminderen. De bossen rond Beetsterzwaag zijn een van de risicogebieden. Dit natuurgebied is in bezit van diverse particuliere eigenaren. We zijn met alle eigenaren in gesprek gegaan en hebben hen uitgenodigd samen een schouw te doen op hun terrein. Bij een van de grondeigenaren bleek bij de schouw al snel hoe ontoegankelijk zijn terrein was bij brand. Bij natuurbrand zetten we namelijk specialistische natuurbrandvoertuigen in die vier meter brede wegen nodig hebben om te kunnen passeren. De schouw en de uitleg motiveerden de eigenaar om maatregelen te nemen, waaronder het verbreden van de toegangsweg. In dat gebied hebben we inmiddels al veel gesprekken gevoerd en schouwen gedaan. En met alle betrokken partijen, waaronder de gemeente en de grondeigenaren, is een gezamenlijk beheersplan opgesteld.’

Zorginstellingen

Behalve met grondeigenaren gaat Jos ook in gesprek met zorginstellingen. ‘In het risicogebied bij Appelscha staat een zorginstelling midden in het bos. Er was één smalle toegangsweg naar de zorginstelling. Je moet je voorstellen wat er gebeurt bij een natuurbrand: de bewoners moeten worden geëvacueerd over die smalle weg, terwijl brandweerauto’s er tegelijkertijd overheen moeten om te blussen. Hierdoor neemt niet alleen de kans op ongelukken toe, maar loopt ook het blussen vertraging op. Door het gesprek aan te gaan zag de directie het gevaar hiervan in, waarna er een calamiteitenroute werd aangelegd voor de evacuatie van inwoners. Je hoopt dat er nooit brand uitbreekt; maar als het gebeurt, zijn we voorbereid.’

Stroomschema aanvragen van natuurbrandsubsidies

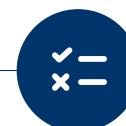
Uitvoering van maatregelen uit de maatregelenmatrix

Voor de uitvoering van maatregelen uit de maatregelenmatrix binnen de gebiedsgerichte aanpak willen we de besteding van middelen achteraf volgen. Dit doen we door jaarlijks een overzicht te ontvangen van de nog aan te wijzen landelijke subsidieverstrekker (mogelijk de VBNE). De precieze werkwijze wordt nader uitgewerkt zodra er meer duidelijkheid is over de subsidieregeling.

Inzetten op de gebieden binnen de gebiedsgerichte aanpak sluit niet uit dat er ook middelen beschikbaar moeten zijn voor maatregelen buiten deze gebieden. Denk bijvoorbeeld aan droge bermen langs wegen of brandbare percelen in de nabijheid van de bebouwde kom.

Voorgesteld wordt om dit type preventieve maatregelen – met uitzondering van de communicatiestrategie die voor de hele provincie of regio wordt opgezet – op te nemen in een apart maatregelenoverzicht en te financieren uit de landelijke subsidiepot.

Subsidieaanvragen voor maatregelen buiten de samenwerkingsgebieden van de gebiedsgerichte aanpak zullen via het Regionaal Regieteam Natuurbrandbeheersing en het Bestuurlijk Platform verlopen. Het regieteam zal een inhoudelijke toets uitvoeren om te bepalen of sprake is van een zinvolle en urgente maatregel. Vervolgens wordt hierover teruggekoppeld naar het Bestuurlijk Platform, zodat de regie op de inzet van middelen in onze provincie geborgd blijft.

6. Planning, uitvoering en overlegmomenten

De gebiedsgerichte aanpak

Voor de gebiedsgerichte aanpak is per gebied een planning opgesteld. Deze planning is opgenomen in dit hoofdstuk.

Vergaderingen Bestuurlijk Platform en Regionaal Regieteam

Zowel het Bestuurlijk Platform als het Regionaal Regieteam houden jaarlijks een voorjaarsoverleg, een najaarsoverleg en een gezamenlijke themadag. Indien nodig, bij bijzondere situaties en ontwikkelingen, komen deze overleggroepen vaker bijeen. Tijdens de reguliere halfjaarlijkse vergaderingen wordt de stand van zaken met betrekking tot de subsidies en de uitvoering van de maatregelen besproken.

Planning gebiedsgerichte aanpak

GGA Gebied*	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Terschelling														
Drents-Friese Wold														
Fochteloërveen														
Ameland														
Vlieland														
Schiermonnikoog														
Gaasterlân e.o. - Rysterbosk														
Duurswouderheide e.o. – Bakkeveensterduinen														
Haulerbos / Blauwe bos														
Delleboersterheide e.o.														
Oranjewoud - Katlikerheide - Kiekenberg														
Beetsterzwaag e.o. - Lippenhuisterheide														

* Voor de Alde Feanen en Rottige Meente geldt geen GGA

Legenda

Schouw, opstellen RIN / maatregelen

Vastgestelde RIN / maatregelen

Uitvoeren maatregelen

Evaluatie RIN/maatregelen

Colofon

Versie 1.1, november 2025

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Fryslân

Auteur: Projectteam Natuurbrandbeheersingsplan Fryslân

E-mailadres: provincie@fryslan.frl

KlantContactCentrum provincie Fryslân: 058-29 25 925

Bijlage 1

Samenwerken aan een gebiedsgerichte aanpak: evaluatie 2025

Hoewel we al langer in verschillende vormen samenwerken aan natuurbrandbeheersing, is de huidige GGA werkwijze ongeveer 5 jaar bezig. We werken per RIN gebied met een schouwteam. Dit multidisciplinaire team brengt het gebied en de benodigde maatregelen in kaart. Eventuele dilemma's en andere organisatorische vraagstukken worden opgeschaald naar het (ambtelijk) Regieteam en het Bestuurlijk Platform. Eind 2024/ begin 2025 is voor twee gebieden de cyclus van de GGA volledig afgerond, en werd een nieuwe cyclus opgestart. Het Bestuurlijk Platform natuurbrandbeheersing heeft daarom de opdracht gegeven aan het Regieteam om de GGA te evalueren. In deze bijlage worden de uitkomsten van de evaluatie kort samengevat.

We hebben de aanpak geëvalueerd vanuit zeven thema's. In onderstaand overzicht delen we de concrete aanbevelingen.

1. Partners

- Maak bij aanvang van een nieuwe cyclus van de GGA een bewuste afweging over wie er onderdeel zal uitmaken van het schouwteam. Richt dit in zoals het best passend is voor de lokale omstandigheden.
- Breid het regieteam uit met de volgende vaste partners: Wetterskip Fryslân, Vitens en Natuurmonumenten.
- Breng tijdens de GGA omliggende agrarische ondernemers en loonwerkers in kaart, en communiceer met hen over de uitvoering van de GGA.

2. Regie

- Behoud de ruimte voor lokale verschillen in regiehouderschap als het gaat om de individuele gebiedsgerichte aanpakken. Daar waar de regie wordt gedeeld, wordt dit als een prettige samenwerking ervaren.
- Organiseer bekostiging van de overkoepelende regie van de gehele aanpak door de brandweer vanuit de rijksmiddelen.

3. Doelstelling en prioritering

- Besteed bij de startbijeenkomst van een schouwteam expliciet aandacht aan het doel van de GGA. Houd gedurende het proces oog voor de prioritering van de maatregelen.
- Besteed in de bijeenkomsten van het regieteam en bestuurlijk platform expliciet aandacht aan de focus van de inspanningen. Is er aanleiding om nieuwe RIN gebieden aan te wijzen? Of om RIN gebieden af te ronden, omdat de getroffen maatregelen voldoende zijn, en goed geborgd zijn? Of om andere thema's op te pakken, bijvoorbeeld bermbrand? Prioriteer dit dan.
- Houd aandacht voor netwerkversterking en kennisdeling.

4. Urgentiebesef

- We hebben elkaar nodig. Een goede preventieve aanpak op natuurbrandbeheersing is niet mogelijk zonder samenwerking tussen rood, groen, de bestuurslagen en andere partners. Dit wordt door alle partijen genoemd in de gesprekken. We scholen elkaar in zekere zin in elkaars vakgebied, en zo komen we tot goede, breed gedragen besluiten. De fysieke schouw helpt erg bij het urgentiebesef.

5. Verschillen en overeenkomsten gebieden

- Waardeer de uniciteit van elk gebied en elke aanpak. Besteed juist daarom bij de aanvang van elke cyclus aandacht aan keuzes over regie, deelnemers, doelstelling, etc.

6. Mandatering

- Voel je (als lid van het regieteam of bestuurlijk platform) verantwoordelijk voor agendering van het thema natuurbrand bij jouw brede achterban. Organiseer de informatie-uitwisseling zo, dat je je achterban vertegenwoordigt in het regieteam en/of bestuurlijk platform.
- Organiseer een bestuurlijke oefening natuurbrand.
- Voor de terrein-beherende organisaties: heb intern aandacht voor onderlinge afspraken over de rol en 'ruimte' op het thema natuurbrand.

7. Algemene aanbevelingen

- Maak gezamenlijke rij oefeningen in het gebied een terugkomende activiteit in de cyclus.
- We missen nog empirische kennis over de werking van maatregelen. Sluit zoveel mogelijk aan op het landelijke expertisecentrum.
- Onderzoek de mogelijkheden voor preventieve inzet van drones.
- Maak een verdiepingsslag over het beheer van de geboorde putten.
- Maak een communicatieplan onderdeel van de uitkomst van de gebiedsgerichte aanpak.
- Onderzoek hoe we het presenteren en raadplegen van maatregelen kunnen verbeteren.

Hijr binne wy grutsk op!

We werken op een prettige manier met elkaar samen, en we zetten in de RIN gebieden goede, concrete stappen. De lijnen tussen onze samenwerkende organisaties zijn kort en de omgang is collegiaal. Daar waar we verschillend naar zaken kijken, bijvoorbeeld vanuit 'groen' en 'rood' perspectief, doen we ons best om van elkaar te leren en breder te denken dan onze eigen koker. We gaan uit van vertrouwen, samenwerking, compromis en gedeeld belang.

Bij de uitvoering van de GGA zijn de fysieke schouw en gezamenlijke oefeningen ontzettend waardevol. 'Met de voeten in de modder', daar krijgen we het beste beeld van wat nodig is, en wat kan.

Landelijk zijn wij een van de regio's/ provincies die voorop lopen als het gaat om de gebiedsgerichte aanpak, en dat wordt gezien.

